

JEŚLIŻEĆ (49) *cn i pt*

cn (46), *pt* (3).

jeśliżeć (2), **jestliżeć** (1), **jesliżeć** *a.* jeśliżeć [zapis: -f-] (46); jestliżeć *BielŻyw*; jeśliżeć: jeśliżeć *a.* jeśliżeć *BibRadz* (1 : 3), *WujNT* (1 : 5).

Oba e jasne (tak w jeśliże).

Sł stp, Cn, Linde brak.

I. Spójnik (46) :

1. Wprowadza wypowiedzenie okolicznikowe warunku; si Vulg, PolAnt (23) :

A. Treścią wypowiedzenia nadrzędnego jest spodziewane lub pewne następstwo okoliczności, o których mówi wypowiedzenie podrzędne [zawsze w antepozycji] (15) : *BielŻyw* 77; *RejWiz* 103; *Leop* 1 *Petri* 4/17, 18; nic nam o zamek/ o tymby fie pytać/ Co ná nim rofkázuie/ [...] Bo iefliżeć kto mocny/ zamek będzie twárdy/ Ale iefliżeć dudek/ nie będziec nam hárdy. *RejZwierz* 5; Iefliżeć nie będą fłuchác Moizefzá y Prorokow/ pewnie choćby im też kto z vmárłych co powyedał/ iuż mu wierzyć nie będą. *RejPos* 161v; *RejZwierc* 69, 129, 237v; *WujNT Ioann* 5/31, 11/12, s. 369.

W wypowiedzeniu nadrzędnym występuje: pewnie (1).

Połączenie: »jeśliżeć ... tedyć« = *si Vulg* (2): Powyedzyeli mu zwolennicy: Pánie iefliżeć záfnął/ tedyć mu iuż nic nie będzie. [*Vulg Ioann* 11/12] *RejPos* 353; *BudBib* 1. *Mach* 5/40.

B. Wypowiedzenie nadrzędne mówi o tym, jak się postępuje lub jak należy postąpić w sytuacji przedstawionej w wypowiedzeniu podrzędnym [zawsze w antepozycji] (8) : Iefliżéc [!] nieczynię vczyнкów oica moie^{go}/ niewiérzcie mi/ Iefli zaś czynię/ acz byście mnie niewierzyli/ vczyкóm [!] wiérzcie *MurzNT Ioann* 10/37; *Leop* 2.*Reg* 15/26; *RejPos* 285v; *HistHel* B4v.

Połączenia: »jeśliżeć ... tedy(ć)« (2): *Leop* 1.*Mach* 5/41; Iefliżeć tho iefth z Bogá/ tedyć fie temu nikt fprzeciwić nie może *RejPos* 285v.

»jeśliżeć ... to już« (1): A iefliżeć ią [rękę] podniefie/ to iuż wiedz pewnie/ żeć iefth z woley á s przepuľzczenia y s przcźrzenia iego/ á pewnie ku lepfzemu twemu *RejPos* 253.

a. Wypowiedzenie nadrzędne mówi o środkach potrzebnych do osiągnięcia zamierzonego następstwa wyrażonego w wypowiedzeniu podrzędnym (1) : Bowiem iefliżeć fie chce tey fławy vżywác/ Trzebác fprawiedliwości y cnoty vżywác. *RejZwierz* 11.

2. Wprowadza wypowiedzenie okolicznikowe przyczyny podające rację, podstawę wnioskowania i zachowania; si Vulg, PolAnt (20) :

A. Na podstawie prawdziwości założenia dowodzi się prawdziwości wniosku, następstwa [w tym: w antepozycji (16), w postpozycji (1)] (17) : Czart fie fmieye s Xiążecza yż miał wtem nadzieie. Przedfięcz fie ya ycfcze [!] fmieye Ieflizecz miał wtem nadżeye *RejKup* aa5v; *KrowObr* 154v; *BibRadz Tob* 3/9; *OrzRozm* T2; Bo pátrzay/ iefliżeć Bog iefth duch/ iużci mało patrzy ná fprawy rąk twoich/ ábo ciála twoiego *RejPos* 181, 272v, 333.

W zdaniu nadrzędnym występuje: jużci (1), *pewnie* (1).

Połączenia: »jeśliżeć ... tedyć« (2): *KrowObr* 148; A iefliżeć to pokázuie że Pan Bog miľuie fprawiedliwe. Tedyć zátym ták pewnie trzyma iż Pan Bog miľuie fprawiedliwość [...] á brzydzi się złością *BiałKaz* Dv;

»jeśliżeć ... toć« (1): Ieśliżeć był boiący sie Bogá/ toć sie znaczyć/ iż muiał w pilney ostrożności chodzić/ áby był strzegł vltaw y zakonu iego *RejPos* 57v.

a. *Podstawą wnioskowania jest porównanie [zawsze w antepozycji] (7) : MurzNT 2; A ieśliżeć też gwiazdy/ co oczy widáią/ Iz nam od fwey piękności też bláfk podawáią. Coż rozumiełz ty gwiazdy Anyeli przy Pánie/ Ieśli nie więtfza iáfnóść tám przy nich zoftanie. RejWiz 154v; BibRadz 2.Reg 6/27; WujNT 44, Ioann 10/35.*

W zdaniu nadrzędnym występuje: owszeki (1).

Połączenie: »jeśliżeć ... daleko więcej« = si ... quanto magis PolAnt, Vulg (2): Ieśliżeć íamego gołpodarzá Beelzebulem názwáli/ iákoż daleko więcej domowniki iego? BibRadz Matth 10/25; WujNT Matth 10/25.

B. *Na podstawie nieprawdziwości, nierzeczywistości wniosku dowodzi się nieprawdziwości założenia [zawsze w antepozycji] (3) : Abowiem ieśliżeć vmárli wzbudzeni nie bywaią: anić Kryftus wzbudzon ieft. BibRadz 1.Cor 15/16.*

Połączenie: »jeśliżeć ... tedyć« (2): Ieśliżeć ten Czyściec ieft/ tedyć sie Kryftus Syn Boży bárzo ná tym omylił/ iż onemu Lotrowi zgoła powiedział [...] Dziś íemną będziełz w ráiu. KrowObr 77v, 69v.

3. *Wprowadza wypowiedzenie okolicznikowe przyzwolenia (1) : Bo ieśliżeć mię łzczęćcie wywyfłzłyć vmiáło/ Wiem też że íemną flubu/ wiecznego nie bráło. RejZwierz 7.*

4. *Wprowadza wypowiedzenie dopełnieniowe; si Vulg [w tym: z odpowiednikiem: to (1)] (2): Nie dziwuyćie sie themu bráćia/ ieśliżeć was fwiat nienawidzi. Leop 1.Ioann 3/13; RejPos 339.*

II. *Partykuła pytajna wprowadza pytanie zdaniowe zależne retoryczne (3) : A coż owízem rozumiey o tym Pánu a o tym Krołu niebá y zyemie/ ieśliżeć záćirpi tey krzywdy twoiey? RejPos 241, 261v; tu tobie vważ ieśliżeć nie lepiej tobie s tym wdzięcznym towarzysftwem zoftać ktore sie około cnoty báwi RejZwierz 122v.*

Of JEŚLI, JEŚLIBY, JEŚLIĆBY, JEŚLIŻE, JEŚLIŻEĆBY

AK